

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”
Termiz davlat universiteti
rektori A.Maraximov

06 2023 yil

**KASBIY (IJODIY) IMTIHONLAR DASTURI
VA BAHOLASH MEZONLARI (kunduzgi)**

61010300 – Sport faoliyati (faoliyat turlari bo‘yicha) ta‘lim yo‘nalishi
(voleybol, kurash, yengil atletika, dzyudo, futbol).
Umumiy jismoniy tayyorgarlik bo‘yicha kasbiy (ijodiy) imtihonlar

Termiz davlat universiteti Kengashida ko'rib chiqilgan va ma'qullangan. 2023 yil ____ dagi __ - sonli majlis bayoni.

Tuzuvchilar:

X.A.Sharipov	Sport boshqaruvi kafedrası mudiri, dotsent.
B.Q.Amonturdiyev	Jismoniy tarbiya va sport o'yinlari kafedrası mudiri, professor.
A.A.Haqqulov	Sport boshqaruvi kafedrası katta o'qituvchisi.
R.N.Shoymardonov	Jismoniy tarbiya va sport o'yinlari kafedrası o'qituvchisi
A.Q.Ustoyev	Sport boshqaruvi kafedrası katta o'qituvchisi.
P.T.To'rayev	Sport boshqaruvi kafedrası o'qituvchisi.
U.A. Chariyev	Sport boshqaruvi kafedrası o'qituvchisi.

Taqrizchilar:

Ya.Ch.Daniyeva	Sport faoliyati va boshqaruvi fakulteti dekani, p.f.n. dotsent.
R.X.To'laganov	Jismoniy tarbiya va sport o'yinlari kafedrası katta o'qituvchisi, pedagogika fanlari nomzodi.
I.A.Daminov	Termiz pedagogika instituti, Jismoniy tarbiya va sport nazariyasi kafedrası mudiri, professor

**2023-2024 o'quv yili qabuli uchun abiturentlardan qabul qilinadigan
ijodiy (kasbiy) imtihonlarning me'yoriy talabalari, baholash mezonlari
hamda o'tkazish tartibi**

KIRISH

Jamiyatimizda sog'lom turmush tarzini shakillantirish, aholining, ayniqsa yosh avlodning jismoniy tarbiya va ommaviy sport bilan muntazam shug'ullanishi uchun zamon talablariga mos shart-sharoitlar yaratish, sport musobaqalari orqali yoshlarga o'z irodasi, kuchi va imkoniyatlariga bo'lgan ishonchni mustaxkamlash, mardlik va vatanparvarlik, ona Vatanga sadoqat tuyg'ularini kamol topish, shuningdek, yoshlar orasidan iqtidorli sportchilarni saralab olish ishlarini tizimli tashkillashtirish hamda jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirishga yo'naltirilgan keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi xududlarida jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirish, aholining barcha qatlamlari, ayniqsa yoshlarni jismoniy tarbiya va sport bilan muntazam shug'ullanishga jalb etish, mamlakatimizda bu borada yaratilgan sharoitlardan samarali foydalanish natijalarini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimizda mazkur soha rivojiga qaratilgan qator me'yoriy – huquqiy hujjatlar qabul qilingan va jadallikda hayotga tadbiiq etib kelinmoqda.

Jumladan, 2022 yil 15 iyundagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlat oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish jarayonlarini tashkil etish to'g'risidagi" **PQ-279-son qarori**, 2018 yil 27 iyuldagi **VM-588-son qarori** bilan tasdiqlangan "Alohida iqtidor talab etiladigan bakalavriyat ta'lim yo'nalishlariga kirish test sinovlarisiz kasbiy (ijodiy) imtihonlar orqali qabul qilish tartibi to'g'risida"gi Nizomi, 2022 yil 3 noyabrdagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Jismoniy tarbiya va sport sohasida kadrlarni tayyorlash hamda ilmiy tadqiqotlar tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi" **PQ-414-son qarori** va 2021 yil 24 dekabrdagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlat oliy ta'lim muassasalarining akademik va tashkiliy-boshqaruv mustaqilligini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi" **PQ-60-son qarorilari** shular jumlasidandir.

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti va uning Nukus va Fargona filiallaridagi Sport faoliyati (faoliyat turlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi bo'yicha kasbiy (ijodiy) imtihon dasturi sport maktablari (SM), Respublika Olimpiy va paralimpiy zahiralari tayyorlash markazlari jismoniy tarbiya va sport dasturlari asosida tuzilgan, abituriyentlarning jismoniy mashqlari bajarishdagi amaliy harakat ko'nikma va malakalarini baholashga mo'ljallangan.

Dasturda ijodiy (kasbiy) imtihonni o'tkazish tartibi, abiturientlarning jismoniy tarbiya va sport sohasidagi amaliy bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talablar hamda baholash mezonlari o'z aksini topgan.

Dasturning maqsadi va vazifalari

Dasturning asosiy maqsadi – abiturentlarning jismoniy tarbiya va sport sohasiga oid egallangan bilim, ko'nikma va malakalari (jismoniy va sport turlari bo'yicha umumiy va maxsus tayyyorgarlik) holati darajasini belgilangan mezonlar asosida aniqlash hamda baholashdan iboratdir.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2017 yil 20 iyundagi 393-sonli Qarori bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim muassasalarining bakalavriyatiga talabalarni qabul qilish tartibi va qoidalari to'g'risida"gi Nizomga muvofiq

2023/2024 o'quv yilida O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universitetiga Sport faoliyati (faoliyat turlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi bo'yicha qabul e'lon qilingan. Yuqoridagi ta'lim yo'nalishidan ya'ni sport faoliyati (faoliyati turlari bo'yicha) bo'yicha ko'p ballik baholash tizimi asosida kasbiy (ijodiy) imtihonlar o'tkaziladi (sport turlari bo'yicha me'yoriy talablar va baholash mezonlari ilova qilinadi). Abiturentlar tanlangan sport turidan kasbiy (ijodiy) imtihonlarni topshiradilar.

Kasbiy (ijodiy) imtihonlarni o'tkazishda har bir abituriyentdan o'z qobiliyatini yuqori darajada namoyon qilishiga imkoniyat yaratiladi. Sport faoliyati (faoliyati turlari bo'yicha) bo'yicha kasbiy (ijodiy) imtihon ballarining maksimal yig'indisi (summasi) sinov natijalariga ko'ra – 156 ballni tashkil etadi.

Tanlangan sport turi bo'yicha me'yoriy talablar sport turlarining xususiyatlariga oid mashqlardan tuzilgan.

Kasbiy (ijodiy) imtihonlarni o'tkazish tartibi

Kasbiy (ijodiy) imtihonlarni o'tkazish maxsus ishlab chiqilgan me'yorlarni qabul qilishdan iborat. Imtihonning har bir qismini topshirish yuqori jismoniy yuklama (nagruzka) va emonsional zo'riqishni talab etadi. Shuni hisobga olgan holda abiturentlarga qulaylik va o'z imkoniyatlarini yuqori darajada namoyon qilishlari uchun imkoniyat yaratish maqsadida ijobiy imtihonlar guruhlarga bo'lingan holda o'tkaziladi hamda bir necha imkoniyatning eng yaxshi natijasi tanlab olinadi.

Kasbiy (ijodiy) imtihonlar quyidagi tartibda o'tkaziladi:

a) abiturentning guruh ro'yxati va pasporti tekshirilgandan so'ng u imtihon topshirish uchun taklif qilinadi;

b) har bir abiturent tanlangan sport turi talablariga mos ravishda sport kiyimida bo'lishi lozim;

v) predmet komissiyasi raisi va imtihon qabul qiluvchilar abiturentlarga imtihonlarni topshirish tartibi va qoidalarini tushuntiradilar;

g) har bir abiturentga sport kiyimini kiyish, chigal yozdi mashqlari (razminka) bajarish va imtihon topshirishga tayyorlanish uchun vaqt beriladi;

d) har bir me'yor topshirilganidan so'ng abiturent tomonidan ko'rsatilgan natija va unga qo'yilgan tegishli (baholash mezonlariga muvofiq ravishda) ball e'lon qilinadi;

e) barcha me'yorlar qabul qilinganidan so'ng abiturentlarga kasbiy (ijodiy) imtihonda to'plangan umumiy ballari e'lon qilinadi;

j) kasbiy (ijodiy) imtihonlarni qayta topshirishga ruxsat etilmaydi;

z) kasbiy (ijodiy) imtihonlarga kechikib kelgan yoki uning birida ishtirok etmagan abiturentlar kasbiy (ijodiy) imtihonlarni topshirishga qo'yilmaydi.

Adaptiv jismoniy tarbiya va sport (parasport) – bo'yicha hujjat topshirgan abituriyentlar tanlangan sport turidan kasbiy (ijodiy) imtihonlarni topshiradilar. Nogironligi mavjud abituriyentlar (nozologiya) bo'yicha, sog'lomlar sport faoliyati (faoliyat turlari bo'yicha) kasbiy (ijodiy) imtihonlarni topshiradilar.

Sport faoliyati (xotin qizlar sportini rivojlantirish) yo'nalishi bo'yicha hujjat topshirgan abituriyentlar ayollarga mo'ljallangan sport faoliyati turlaridan kasbiy (ijodiy) imtihonlarni topshiradilar.

**VOLEYBOL SPORT TURI BO'YICHA KASBIY (IJODIY) IMTIXONLARNING
ME'YORIY TALABLARI VA BAHOLASH MEZONLARI**

(kunduzgi, sirtqi ta'lim erkaklar va ayollar uchun)

Jismoniy tayyorgarlik bo'yicha maksimal ball 63

1-test: «Archasimon» yo'nalishda yugurish testi (92 m)			2-test :Sakrash chidamkorligi: qabul qilish tartibi – tekshiriluvchi ikki qo'lini vertikal ko'taradi; qo'llar barmoqlaridan o'g'il bolalarga 40 sm., qiz bolalarga 30 sm. to'ldirma to'p osiladi; signal berilishi bilan u maksimal marta sakrab to'ldirma to'pga ikki qo'lini tekkizishi kerak. Qo'llar to'ldirma to'pga tegmay qolsa test to'xtatiladi va sakrash soni aniqlanadi.		
Natija (o'g'il bolalar)	Natija (qiz bolalar)	Ball	Natija (o'g'il bolalar)	Natija (qiz bolalar)	Ball
23	25	30	35	30	33
23,10	25,10	29,4	34	29	31
23,20	25,20	28,8	33	28	29
23,30	25,30	28,2	32	27	27
23,40	25,40	27,6	31	26	25
23,50	25,50	27	30	25	23
23,60	25,60	26,4	29	24	21
23,70	25,70	25,8	28	23	19
23,80	25,80	25,2	27	22	17
23,90	25,90	24,6	26	21	15
24	26	24	25	20	13
24,10	26,10	23,4	24	19	11
24,20	26,20	22,8	23	18	9
24,30	26,30	22,2	22	17	7
24,40	26,40	21,6	21	16	5
24,50	26,50	21	20	15	3
24,60	26,60	20,4	19	14	1
24,70	26,70	19,8	18 va kam	13 va kam	0
24,80	26,80	19,2			
24,90	26,90	18,6			
25	27	18			
25,10	27,10	17,4			
25,20	27,20	16,8			

25,30	27,30	16,2			
25,40	27,40	15,6			
25,50	27,50	15			
25,60	27,60	14,4			
25,70	27,70	13,8			
25,80	27,80	13,2			
25,90	27,90	12,6			
26	28	12			
26,10	28,10	11,4			
26,20	28,20	10,8			
26,30	28,30	10,2			
26,40	28,40	9,6			
26,50	28,50	9			
26,60	28,60	8,4			
26,70	28,70	7,8			
26,80	28,80	7,2			
26,90	28,90	6,6			
27	29	6			
27,10	29,10	5,4			
27,20	29,20	4,8			
27,30	29,30	4,2			
27,40	29,40	3,6			
27,50	29,50	3			
27,60	29,60	2,4			
27,70	29,70	1,8			
27,80	29,80	1,2			
27,90	29,90	0,6			
28 dan yuqori	30 dan yuqori	0			

“Sport boshqaruvi” kafedrasi mudiri, dots.

“Sport boshqaruvi” kafedrasi katta o`qituvchisi

Jismoniy tarbiya va sport o`yinlari kafedrasi o`qituvchisi

X.A. Sharipov

A.A. Haqqulov

R.N. Shoymardonov

VOLEYBOL JISMONIY TAYYORGARLIK BO'YICHA KASBIY (IJODIY) KIRISH IMTIHONLARINING ME'YORIY TALABLARI VA BAHOLASH MEZONLARI

1-testda ko'rsatilgan maksimal natija uchun – 30 ball.

1-test: Archasimon yo'nalishda makkisimon yugurish – 92m, (sek.) dagi texnik xatolar:

1. Startda va yon chiziqlarda joylashtirilgan fishkalar qo'l tekkizilishi shart;
2. Biron-bir fishkaga yugurilmay qolsa, natija hisobga olinmaydi.

2-testda ko'rsatilgan maksimal natija uchun – 33 ball.

2-test: Sakrash chidamkorligi: qabul qilish tartibi – tekshiriluvchi ikki qo'lini vertikal ko'taradi; qo'llar o'g'il bolalarga 40 sm., qiz bolalarga 30 sm. to'ldirma to'p osiladi; signal berilishi bilan u maksimal marta sakrab to'ldirma to'pga ikki qo'lini tekkizishi kerak. Qo'llar to'ldirma to'pga tegmay qolsa test to'xtatiladi va sakrash soni aniqlanadigan testdagi texnik xatolar.

1. Signal berilishi bilan u maksimal marta sakrab to'ldirma to'pga ikki qo'lini tekkazishi kerak;
2. Qo'llar to'ldirma to'pga tegmay qolsa test to'xtatiladi;
3. Sakrashda ikki marta sapchib sakraganda test to'xtatiladi;
4. Uzoq vaqt o'tirib sakrashga tayyorlanganda test to'xtatiladi;
5. Sakrab ikki qo'lab to'pga tekkazish soni aniqlanadi.

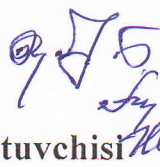
Umumiy izoh:

1. Abituriyentga testdan oldin 10 min. razminka beriladi.
2. 1 va 2 testlarni bajarish uchun faqat bir marta imkoniyat beriladi.
3. Barcha test natijalarining maksimal bali – 63.

“Sport boshqaruvi” kafedrasini mudiri, dots.

“Sport boshqaruvi” kafedrasini katta o'qituvchisi

Jismoniy tarbiya va sport o'yinlari kafedrasini o'qituvchisi

X.A. Sharipov

A.A. Haqqulov

R.N. Shoymardonov

14	8,4	0-10	18,4								
13	7,8	0-10	17,8								
12	7,2	0-10	17,2								
11	6,6	0-10	16,6								
10	6	0-10	16								
9	5,4	0-10	15,4								
8	4,8	0-10	14,8								
7	4,2	0-10	14,2								
6	3,6	0-10	13,6								
5	3	0-10	13								
4	2,4	0-10	12,4								
3	1,8	0-10	11,8								
2	1,2	0-10	11,2								
1 dan kam	0,6	0-10	10,6								

“Sport boshqaruvi” kafedrasi mudiri, dots.

“Sport boshqaruvi” kafedrasi katta o`qituvchisi

Jismoniy tarbiya va sport o`yinlari kafedrasi o`qituvchisi

X.A.Sharipov

A.A.Haqqulov

R.N.Shoymardonov

VOLEYBOL IXTISOSLIGI BO'YICHA KASBIY (IJODIY) KIRISH

IMTIHONLARINING ME'YORIY TALABLARI VA BAHOLASH MEZONLARI

Har bir test mashqi son, vaqt xamda texnik jihatlardan to'g'ri va maksimal natija bilan bajarilsa maksimal ball qo'yiladi. Lekin test mashqini bajarishda yo'l qo'yilgan har bir texnik xato uchun 1 ball olib tashlanadi, 10 ta texnik xato – minus 10 ball.

1-test – 18 ball va texnika uchun – 10 ball, jami – 28 ball.

1-test: Yuqoridan va pastdan ketma-ket ikki qo'llab diametri 2 m doira chiziq ichida o'z ustida to'p uzatish (15 martadan 30 marta)dagi texnik xatolar:

1. Oyoqlar yozilgan holatda (tik) to'p uzatish;
2. Oyoqlar faqat bukilgan holatda to'p uzatish;
3. Qo'llarni to'pga oldinma-keyin tegishi;
4. To'pni kaft bilan uzatish;
5. To'pni pastdan uzatishda doiradan chiqib ketish;
6. To'pni 3 metrdan kam uzatish;
7. Gavdani o'ng yoki chap tamonidan to'p uzatish;
8. Pastdan to'p uzatishda qo'lni bukilishi;
9. Pastdan to'p uzatishda to'pni sirpanib harakatlanishi;
10. Harakatlanish koordinatsiyasi zaifligi.

Izoh: Testni bajarishda doiradan chiqib ketish qayta takrorlash huquqini bermaydi, test to'htatiladi. Testni bajarish paytida to'pni ilib va to'pni erga tushurib yuborish qayta takrorlash huquqini bermaydi. Ikki marta tepadan yoki ikki marta pastdan ketma-ket to'p uzatilganda test to'xtatiladi.

2-test – 17 ball va texnika uchun – 10 ball, jami – 27 ball.

2-test: 1 marta o'ng tomon bo'ylab, 1 marta chap tomon bo'ylab belga yiqilib to'p qabul qilish taqlidi (qizlar uchun) va 1 marta o'ng tomon bo'ylab, 1 marta chap tomon bo'ylab ko'krakka yiqilib to'p qabul qilish taqlidi (o'g'il bolalar)ni bajarish va 1,6,5 zonalarga 2 martadan, jami 6 marta to'p kiritish texnik xatolar:

1. Zarba berish vaqtida chiziqni bosish;
2. Zarba berish vaqtida 9 m zonadan chiqib ketish;
3. To'p kiritishni ilib uzatish;
4. To'pni qo'ldan o'yinga kiritish;
5. To'pni pastdan va yondan o'yinga kiritish;
6. To'pni 8 sekund ichida o'yinga kiritish;
7. To'pni o'yinga kiritish paytida uni ilib olish xato deb topiladi;
8. To'p kiritishda tana qismining nomuvofiqligi;
9. To'p kiritishda, bir vaqtning o'zida maydonga qadam bosish;
10. Kiritilgan to'pning 1,6,5 zonalari chegaralovchi chiziq ustiga tushishi.

Izoh: To'pni o'yinga kiritish imtihon oluvchining ko'rsatmasiga binoan bajariladi. Har bir zonaga to'p kiritishdan oldin taqlidiy mashq bajariladi.

3-test – 28 ball va texnika uchun – 10 ball, jami – 38 ball.

3-test: Imtihon oluvchining ko'rsatmasiga asosan 4 zonadan 1, 6, 5 zonalarga hujum zarbasini aniq ijro etish (har zonaga 2 martadan – 6 imkoniyatdan)dagi texnik xatolar:

1. Zarba berish vaqtida to'rga qo'l va to'pni tegib ketish;
2. Zarba berish vaqtida qo'lni bukish;
3. Chegaralovchi lenta va antennadan tashqari zarba berish;
4. Qo'nish vaqtida o'rta chiziqni bosib o'tib ketish;
5. To'pni ilib zarba berish;
6. Noto'g'ri qadam tashlab, yugurib kelib noto'g'ri sakrab zarba berish;
7. Kiritilgan to'pning 1,6,5 zonalarini chegaralovchi chiziq ustiga tushishi;
8. 3-zonadan hujum zarbasini berish;
9. Imtihon oluvchining ko'rsatmasidan avval to'pga zarba berish;
10. Vazifada belgilangan zonadan boshqa zonaga zarba berish.

Izoh: Faqat to'g'ri uzatilgan to'pdan zarba berish mumkin, abituriyent to'p uzatuvchini o'zi tanlashi mumkin. Xujum zarbasi aniq, to'pni yuqoridan pastga va kuchli zarba berganda xisoblanadi.

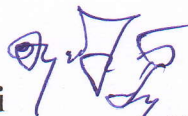
Umumiy izoh:

1. Abituriyentga testdan oldin 10 min. razminka beriladi.
2. Barcha test natijalarining maksimal bali – 93.

“Sport boshqaruvi” kafedrasini mudiri, dots.

“Sport boshqaruvi” kafedrasini katta o'qituvchisi

Jismoniy tarbiya va sport o'yinlari kafedrasini o'qituvchisi

X.A. Sharipov

A.A. Haqqulov

R.N. Shoymardonov